

Vojenství u nás a v cizině.

—0:

Maršál Lyautey.

27. července t. r. zemřel na svém zámku v Thorey u Nancy maršál Lyautey, chlouba vojenské Francie, pokračovatel velkých koloniálních kapitánů Bugeauda, Faidherbea, Gallieniho.

Louis Gonzalve Hubert Lyautey narodil se 17. listopadu 1854 v Nancy z vojenské rodiny. Jeho praděd, Pierre Lyautey, Commissaire ordonnateur des guerres,*) sloužil věrně císaři Napoleonovi Prvnímu. Otec maršála, bývalý žák „Ecole Polytechnique“, byl vynikajícím státním inženýrem.

Hubert Lyautey studoval v Nancy, později v Dijonu a vytyčil si ideál: pokračovati v přerušené rodové vojenské tradici. Roku 1873 vstoupil do vojenské školy St. Cyr, z níž vyšel r. 1875 jako poručík tehdy existujícího „sboru důstojníků generálního štábu“ (Corps d'Etat-Major). Po rozpuštění tohoto sboru přešel do jezdeckva. Od r. 1880 do 1882 sloužil v Alžírsku; v 28 letech byl jmenován kapitánem a povolán do Francie, kde byl přidělen známému generálu L'Hotte, inspektoru jezdeckva. Později v čele eskadrony 4. pluku jezdeckých střelců byl skvělým velitelem. Hluboce oddán svému povolání projevoval velkého ducha iniciativy. „Mým úkolem,“ pravil, „je, dáti mně svěřeným mužům v kasárnách zábavu vedle výcviku a práce, zříditi jakési zátiší pro tyto děti, které jsou nám svěřeny (neboť jsou to skutečné děti), a

*) Tolik jako náš šéf-intendant armády.

vybřednouti z nynějšího absurdního stavu, kdy od pěti hodin odpoledne každý voják, který není tak otupělý, aby šel spát, je odsouzen k tomu, aby bloudil po ulicích nebo šel do hospody.“ Velká místnost byla opatřena stoly, knihovnou a světlý a vojaáci Lyauteyovy eskadrony v ní měli knihy, hry, kulečnick, dopisní papíry. Toto nové zařízení bylo r. 1887 považováno za revoluční.

O několik roků později vyslovil kapitán Lyautey konkrétně své myšlenky v „Revue des deux Mondes“ v článku „Sociální úloha důstojníka“, který dal ihned podnět k řadě ostrých diskusí.

Mezitím Lyautey byl jmenován majorem a později náčelníkem štábu 7. jezdecké divise. Avšak vlna, vzbuzená jeho činností, nebyla uklidněna. A tu náčelník hlavního štábu, generál de Boisseffre, usoudil, že by mladému důstojníku pro další postup prospěla „změna vzduchu“ a poslal jej v srpnu 1894 do Indočíny. Tak ve 40 letech započal Lyautey koloniální kariéru, která jej později přivedla na vrchol vojenské slávy.

Tam byl přidělen plukovníkovi Gallienimu, který v té době vedl operace proti pirátům, ohrožujícím Haut Tonkin. Lyautey jakožto jeho náčelník štábu překonává všechny obtíže a zajišťuje zásobování zasazených vojsk.

Zanedlouho potom, když Gallieni odešel z Tonkinu na Madagaskar, vyžádal si ho znovu za svého spolupracovníka. Roku 1897 podplukovník Lyautey přijíždí na Madagaskar a je pověřen úkolem pacifikace severní části ostrova, a později organizaci jeho jižní části. Ve všem a všude se jeho dílo daří a pět pochval v rozkaze okupační armády je mu odměnou za skvělé jeho služby.

Roku 1902 vrátil se Lyautey do Francie a velel jezdeckému pluku v Alençon. Na žádost guvernéra Alžírsko je počátkem r. 1903 ustanoven velitelem úseku Ain Sefra. Lyautey se svým náčelníkem štábu majorem Henrys*) „přechází od pevné obrany, drahé a pasivní, k obraně pohyblivé, účinné a levné“. Usazuje se v Colomb-Becharu a od té doby je zajištěn klid jižního Oranska. Za tyto úspěchy je vyznamenán Komandérským řádem Čestné Legie a 9. října 1903 je jmenován brigádním generálem.

Jako velitel oranské divise obsazuje Lyautey v březnu 1907 Oudjdu v odvetu za zavraždění francouzského lékaře Mauchampse v Casablanca, a v listopadu podmaňuje severně Oudjdy vzburčené kmeny Beni-Snasseny. Nato jako jmenovaný komisař francouzské vlády ovládne území „Jižní Moulouya“ až k moři a průchod Taza-Fez. V organizaci správy tohoto území Lyautey ukázal se jako dokonalý mistr. Řád „velkodůstojníka“ Čestné legie byl toho odměnou.

V té době přivádí Německo marockou otázku na mezinárodní forum, provádí demonstraci v Agadiru a vzpoura ve Fezu a masakry odhalují nenávist marockého šerifa proti cizině.

Francouzská vláda se rozhoduje ustavit generálního residenta v Maroku; Gallieni odmítá vzhledem k svému stáří, doporučuje však Lyauteya. Předseda ministerské rady Poincaré podpisuje jeho jmenování. 13. května 1912 nový reprezentant Francie přijíždí do Casablanky a 24. května do Fezu. Druhý den propuká vzpoura.

Generálu Gouraudovi se podařilo odraziti nepřitele, sultán se zříká trůnu a nastupuje jeho bratr Moulay Joussef. Zatím saharský pseudošerif „El-Hiba-roghi“ vstupuje do Marakeše a staví proti Francouzům svá vojska, která byla poražena generálem Manginem u Bou-Othmanu. Rabat, Fez a Marakeš jsou nyní pod skutečným panstvím sultána a generální resident může se nyní ujmouti svého díla.

Vypočísti výsledky tohoto díla, rostoucí den ze dne, není cílem této biografie. Pomocná opatření a péče o domorodce, veřejné práce, pošty a telegrafy, sil-

*) pozdějším náčelníkem francouzské voj. mise v Polsku.

nice, cesty, železnice, vzkvětání obchodu, vzrůst populace atd., to vše se rodí a roste z neodolatelného popudu velkého organisátora.

Generální resident zakročuje v Paříži a dosáhne, že mocnosti, jež nabyly důvěry v protektorát, se zřikají svých zvláštních práv. Dále madridská konvence ze 7. března 1913 zlepšuje mezinárodní postavení Maroka. Konečně obsazení Tazy zajišťuje spojení mezi západním a východním Marokem. Zdá se, že éra obtíží je skončena, když právě vypukla světová válka.

Snadno si představíme tragiku situace. Francie potřebuje všechny své síly a protektorát vyžaduje, aby nic neztratil. 28. července dostane Lyautey dva telegramy, jeden ministra zahraničních věcí, který mu předpisuje ustoupiti na pobřeží, a druhý ministra války, který mu odebírá přibližně 30 praporů. Resident se rozhodne neposlechnouti prvního rozkazu; jak odpověděl na druhý rozkaz, je dostatečně známo: 15. září odjíždí do Francie 37 praporů, 6 baterií, 1 jezdecká brigáda a 3 ženijní roty. Za tuto cenu mohl Lyautey uplatňovati nárok na volnost činnosti. Zatýká všechny německé příslušníky, dává jejich jmění pod nucenou správu a ruší všechny trhy německého obchodu. Opíraje se o loyaltitu vůdců velkých kmenů, odráží útoky přivrženců Abd-el-Maleka, podporovaných Německem a předvádí neočekávanou podívanou na zemědělské a zahradnické výstavě (5. září—5. října 1915) v Casablance, kterou prodluhuje od 15. října do 15. listopadu veletrhem ve Fezu.

Tak tedy — a Lyautey to sám píše — jeho jediným účelem je zachovati Maroko Francii „nejen jakožto kolonii, jako získanou záruku, jako úplný triumf, nýbrž i jako ulehčení, jako zásobnici mužů a potravin“.

Souhrn vzácných vlastností, které učinily z generálního residenta vynikajícího správce a zároveň vojevůdce, upoutal zvláštní pozornost Brianda, tehdy ministerského předsedy, který ho považoval za vynalézavého vojáka, schopného uspišiti rozhodnutí.

13. prosince 1916 byl divisní generál Lyautey jmenován ministrem války. Po jistém váhání Lyautey přijal. 24. odjíždí do Paříže. Navázání jeho styků se sněmovnou, již zarážela jeho briskní upřímnost, se neobešlo bez srážek. Bylo to dobře vědět, když jí 14. března odmítl učiniti některá prohlášení tvrdě, že nechce „vystavovati národní obranu nebezpečí“. Jsa donucen k demisi, byl znovu ustanoven 3. dubna 1917 generálním residentem v Maroku a přibyl do Casablanky 29. května. Ihned se dal do práce. Upevnil důvěru ve Francii tím, že pořádal prodejní a vzorkový veletrh v Rabatu, organisoval všeobecnou zemědělskou soutěž v Casablance a pak odjel na Moulouyu, kde generál Polymiran snažil se získati spojení se skupinou plukovníka Douzy, přemožitele Abd-el-Maleka.

Příměří z 11. listopadu neodstranilo obtíže, na něž generální resident narážel při provádění svého vojenského a politického programu. Vlna vzdoru se šířila mezi domorodci nespokojenými s autoritativním režimem, jemuž se museli podrobiti. Lyautey brzy poráží své protivníky. Ohrožení hospodářského života protektorátu měnovou krizí nutí jej odjetí do Paříže.

Generální resident přijel do Paříže dne 19. února 1921, téhož dne, kdy byl jmenován „maréchal de France“. Nepřišel, aby sklízel vavříny; potřeboval miliony k provádění svého programu. Když je dostal, vrátil se opět do své residence a dal se znovu do práce. Přenášá své úsilí do Tazy, těžko dostupného kraje, obydleného kmeny, které nebyly nikdy nikomu podrobeny. Podrobuje je jistě a trpělivě. Roku 1924 francouzské přední hlídky dosahují prvních výběžků Riffu.

Avšak maršál Lyautey, jehož zdraví je otřeseno tolika námahami, musí se rychle vrátiti do Francie a podrobiti se léčení. Je mu 70 let. Touží po odpočinku a vyslovuje toto přání v nejedné řeči. Avšak veřejní činitelé naléhají, aby ještě po

několik měsíců zůstal na svém místě. Vlast to vyžadovala, bezpečnost Maroka závisela na jeho odpovědi a tak Lyautey slouží dále. V červnu 1924 maršál na severní frontě zjistil novou situaci. V Riffu Abd-el-Krim, zvítěziv nad Španěly, disponuje silami, které nelze přehlížeti a získává velký vliv. Lyautey vidí, že situace je ohrožena. 9. dubna 1925 útok Riffanů se rozpoutává se zuřivou prudkostí a vášnivostí vystupňovaným úspěchem, projeveným nuceným ústupem francouzských předních stráží. Je znám hrdinný odpor, který francouzské síly kladly pod velením váženého, všemi milovaného velitele. A tak konečně, po zdolání tohoto posledního úskalí, 4. září, ve chvíli, kdy nebezpečí je zažehnáno, Lyautey, vyčerpan námahou a stářím, podává vládě demisi a tato ji přijímá.

10. října 1925, bouřlivě pozdravován vším obyvatelstvem Casablanky, maršál opouští definitivně Maroko, jehož organizace a pacifikace je jeho životním dilem.

Od r. 1927—1931 je maršál Lyautey ve funkci generálního komisaře Mezinárodní koloniální výstavy a účastní se všech shromáždění Vysoké rady národní obrany.

Takový byl život muže, jemuž „bylo dopřáno, co je dáno jen málo lidem, že se ukázal mužem nezbytným za nejhorších okolností, že podle snů svého mládí rozšířil a vyzdvihl úlohu důstojníka a ukázal, že důstojník v míru i ve válce může plnit tvůrčí poslání pořádku a bohatství“. Jemu děkuje Francie, že získala rozlehlé a bohaté území, dávající jí pevnou oporu vlivu od Karthaga a Gabesu až k Oceánu.

Jak praví ministr války maršál Pétain v denním rozkaze francouzské armády: „Dílo vykonané maršálem Lyauteyem v Africe, jeho tvůrčí duch, jeho osobní vážnost, jeho závratná kariéra zvýšily ve světě slávu francouzského jména. Skvěle sloužil své vlasti.“

Bibliografie:

- Maršál Lyautey: Sociální poslání důstojníka. (Le rôle social de l'officier.)
 Koloniální úloha armády. (Le rôle colonial de l'armée.)
 Dopisy z Tonkinu a Madagaskaru. (Lettres de Tonkin et de Madagascar.)
 Dopisy mládeži. (Lettres de Jeunesse.)
 Louis Barthou: Lyautey et le Maroc (edice Petit Parisien).
 André Maurois: Lyautey (Plon).
 Amédée Butsch: Le Maréchal Lyautey (edice Renaissance du Livre).

Poznámka redakce:

Když sazba tohoto čísla byla lámána, došla zpráva, že zemřel

maršál Hindenburg Pavel v. Beneckendorff,

president Říše německé.

Jeho biografii uveřejníme až v čísle devátém.

Nadporučík Karel Gruncel:

Síla a organizace japonské armády.

Podle ruské „Krasnoj Zvězdy“ jeví se síla a organizace japonské armády na počátku r. 1934 takto:

1. Pěchota má 70 pěších pluků po 3 polních praporech
 (4 pluky jsou gardové),
 2 pěší pluky tvořící pěší brigádu na Formose,
 3 pěší brigády po 6 polních praporech k střežení železnic v Mandžusku.
2. Jezdecko má 4 jezdecké brigády po 2 jezdeckých plucích a kromě toho 17 divisních jezdeckých pluků (ke každé pěší divisi patří jezdecký pluk).